

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ

асист. **Омельяненко В.А.**, студент **Гуменний С.О.**

Успішне функціонування підприємства в умовах ринкових відносин супроводжується періодичним використанням різноманітних форм залучення кредитів. Кредитування виступає на сьогодні однією з найризикованіших операцій комерційних банків України, про що свідчить питома вага проблемних кредитів в кредитних портфелях банківських установ. Однією з основних причин виникнення проблемних кредитів є відсутність адекватної методики оцінки кредитоспроможності позичальника та врахування ступеня кредитного ризику банку в момент прийняття рішення про доцільність надання кредиту. У вітчизняній літературі при довгостроковому кредитуванні змінюється традиційний сенс оцінювання кредитоспроможності, а саме спостерігається перехід від поточної оцінки кредитоспроможності до планової, прогнозованої, тобто розрахованої на найближчу перспективу. Світова практика виділяє наступні етапи такої оцінки: 1) аналіз макроекономічної ситуації в країні (Macroeconomic analysis); 2) галузевий аналіз (Industry analysis); 3) положення позичальника на ринку (Market position); 4) аналіз фінансового стану (Quantitative analysis); 5) оцінка менеджменту (Qualitative analysis); 6) присвоєння кредитного рейтингу (Rating);

Важливість оцінювання кредитоспроможності пояснюється тим фактом, що від її правильності та об'єктивності залежить успішність кредитного процесу. Під час оцінки кредитоспроможності підприємства банківські установи на сьогодні керуються вимогами, що зафіксовані у "Положенні про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою Правління НБУ від 06.07.2000р. №279".

З метою визначення адекватної до сучасних умов господарювання методики оцінки кредитоспроможності позичальника були розглянуті підходи та методи до її оцінки. Так, методи оцінки кредитоспроможності можна поділити на наступні групи: класифікаційні методи оцінки, до яких відносяться моделі прогнозування банкрутства (МДА, CART) і бально-рейтингові системи оцінки (скоринговий аналіз, аналіз грошових потоків, рейтингові моделі); та методи комплексного аналізу, які передбачають експертну оцінку аналізу доцільності надання кредиту: правило «6С», PARSER, CAMPARI, PARTS, MEMO RISK, Система 4FC. Вважаємо, що саме методи комплексного аналізу відображають об'єктивно та в повному обсязі фінансово-економічні процеси, що відбуваються на підприємстві.

Серед таких методик найбільшого поширення здобули: підхід Вітлінського В.В. [3] на основі інтегрального критерію та підхід Мельника Г.Г. і Бакаєва А.С. [2] на основі динамічних показників робочого оборотного капіталу. Так, в рамках першого підходу розроблено методику оцінки кредитоспроможності підприємства, що формується у вигляді функцій критеріїв кредитоспроможності, таких як: платоспроможність позичальника та забезпечення позики за критеріями фінансового стану, репутації, об'єктивного та суб'єктивного ризику щодо забезпечення позик. Багаточисельність аналізованих факторів та кількісне значення кредитного ризику є сильними сторонами методики. Але їй є недоліки: наявність досить умовних факторів (термін займання посади керівником підприємства, кваліфікація персоналу, клас гаранта); складність визначення ряду вагомих показників, яка пов'язана з пошуком необхідної статистичної інформації.

Такі недоліки згладжує підхід Мельника Г.Г. і Бакаєва А.С.[2]. Для аналізу кредитоспроможності господарюючого суб'єкта необхідно ними визначені такі параметри діяльності підприємств: коефіцієнт рентабельності власного капіталу, коефіцієнт

рентабельності продажів і коефіцієнт зростання робочого оборотного капіталу. Коефіцієнт зростання робочого капіталу є новинкою цієї альтернативної методики і характеризує стійкість компанії, відображає, наскільки впевнено та швидко зростає робочий капітал в порівнянні з минулим роком. Саме тенденція до зростання величини робочого капіталу забезпечує стійкий розвиток комерційної структури. Запропонована методика є засобом визначення кредитоспроможності позичальника і величини кредитного ризику, що дозволяє наблизити ці показники до реального рівня фінансового стану підприємства та полегшує для кредитних установ задачу з диференціації кредитних ставок для своїх клієнтів.

Економічні умови функціонування підприємств, що характеризується нестабільною макроекономічною ситуацією, недосконалим правовим полем зумовлюють підвищені вимоги до оцінки кредитоспроможності. Вважаємо, що запропонований нами підхід дозволить своєчасно та деталізовано визначити та оцінити клас позичальника підприємства, знизити кредитні ризики та відповідно забезпечити поверненість та надійність кредитних ресурсів банку.

1. Спіфанов О.А. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А.О. Спіфанов, Н.А. Дехтяр, Т.М. Мельник, І.О. Школьник та ін. / За ред. доктора економічних наук А.О. Спіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 286 с.

2. Мельник Г.Г. Ймовірна оцінка кредитоспроможності господарюючого суб'єкта / Г. Г. Мельник, А.С. Бакаєв // Економіка. Фінанси. Право. – 2003. – № 5. – С. 19-22.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 81-82.